

การให้บริการของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชน

โดย นายเสริมพงษ์ รัตนะ

เลขานุการกรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้มอบให้สำนักงานเลขานุการกรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้บริการแก่ประชาชน

ในที่นี้ขอเล่าถึงความเป็นมาของกฎหมายในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ แล้วต่อด้วยการให้บริการของกรมการพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

1. ความเป็นมาของกฎหมายในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ในมาตรา 58, 59 และ 76 ดังนี้

- 1) มาตรา 58 สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- 2) มาตรา 59 สิทธิได้รับข้อมูลและคำชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐ
- 3) มาตรา 76 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนมีหลักการบริหารราชการ ดังนี้

- 1) สิทธิที่จะรู้ (Right to Know)
- 2) อิสระแห่งข่าวสาร (Freedom of Information)
- 3) รัฐบาลโปร่งใส (Transparent Government)
- 4) ธรรมาภิบาล (Good Governance)

1.2 ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ในมาตรา 56, 57 ดังนี้

มาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่นหรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจการใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

ในส่วนของสิทธิส่วนบุคคล ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 และมาตรา 35 ดังนี้

- มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

- มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.3 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) เจตนารมณ์ในการตราเป็นกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

- (1) ให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ
- (2) กำหนดข้อยกเว้นให้ชัดเจน
- (3) คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

2) ความหมาย

ข้อมูล คือ ข้อเท็จจริง สิ่งที่เกี่ยวข้องหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง

ข่าวสาร คือ ข้อความที่รับ-ส่ง เพื่อสื่อสารให้รู้เรื่องกัน

ข้อมูลข่าวสาร คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง

- สื่อความหมายโดยสภาพของสิ่งนั่นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใดๆ
- โดยอยู่ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง
- การบันทึกโดยคอมพิวเตอร์หรือวิธีการที่ทำให้สิ่งนั้นบันทึกไว้ปรากฏได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

3) สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการ ได้แก่

(1) การพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 7)

- โครงสร้างและการจัดองค์กร
- อำนาจหน้าที่และวิธีดำเนินงาน
- สถานที่ติดต่อขอรับข้อมูลข่าวสาร
- กฎ มติ ครม. ข้อบังคับ คำสั่ง
- ข้อมูลข่าวสารอื่น

(2) การจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดู (มาตรา 9)

- ผลการพิจารณาที่มีผลต่อเอกชน โดยตรง
- นโยบายและการตีความ
- แผนงาน โครงการและงบประมาณ
- คู่มือ หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงาน
- สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึงในราชกิจจานุเบกษา
- สัญญาสำคัญของรัฐ (สัญญาสัมปทาน สัญญาผูกขาดตัดทอน สัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ)
- มติ ครม., มติคณะกรรมการ
- ประกาศประกวดราคา / สอบราคา สรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างรายเดือน

(3) การจัดหาให้เอกชนเป็นการเฉพาะราย (มาตรา 11)

- มีการยื่นคำขอระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร
- ต้องไม่ขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

4) ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย ได้แก่

(1) ข้อมูลข่าวสารที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ (มาตรา 14)

(2) ข้อมูลที่อาจไม่ต้องเปิดเผย (มาตรา 15)

- ความมั่นคงของประเทศ
- การบังคับใช้กฎหมาย
- ความเห็นภายใน
- ความปลอดภัยของบุคคล
- ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- กฎหมายหรือบุคคลเจ้าของข้อมูลกำหนดมิให้เปิดเผย

5) มติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับมาตรการกำกับการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ พ.ศ. 2540

(1) มติ ครม. 9 มีนาคม 2542

- เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและโดยด่วนที่สุด
- เมื่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ขอความร่วมมือ, ขอเอกสาร/ข้อเท็จจริง ขอให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือ
- เมื่อมีคำวินิจฉัยให้ถือปฏิบัติตามภายใน 7 วัน
- หากไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุผลสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษทางวินัยทุกกรณี

(2) มติ ครม. 28 ธันวาคม 2547

- ให้ทุกหน่วยงานบริการข้อมูลแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว กรณีมีข้อมูลพร้อมที่จะจัดหาให้ได้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว หรือภายในวันที่รับคำขอ

กรณีที่ข้อมูลที่มีจำนวนมาก หรือไม่สามารถดำเนินการได้ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน จะต้องแจ้งให้ผู้ขอทราบภายใน 15 วัน รวมทั้งแจ้งกำหนดวันที่จะดำเนินการแล้วเสร็จให้ทราบด้วย

- ให้นำประกาศประกวดราคา ประกาศสอบราคา ผลการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือนเผยแพร่ผ่าน Web Site

(3) มติ ครม. 11 เมษายน 2549

กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัด (KPIs) ประสิทธิภาพของหน่วยงานรัฐ

(4) มติ ครม. 20 กุมภาพันธ์ 2550

กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัด (KPIs) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) มติ ครม. 20 กุมภาพันธ์ 2550

- (1) ให้ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเอกสารราชการอย่างเคร่งครัด
- (2) บรรจุเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในสถาบันการศึกษา
- (3) ให้จัดทำเป็นส่วนหนึ่งของรายงานประจำปีของหน่วยงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีหลักการสำคัญ คือ

“รัฐรู้อย่างไร ประชาชนรู้เช่นนั้น”

“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

2. การให้บริการของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชน

2.1 สถานที่ติดต่อ ห้องฝ่ายช่วยอำนวยความสะดวกและประสานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม ชั้น 5 อาคารดำรงราชานุภาพ ภายในวันและเวลาราชการ โทร. 0-2223-7064

อนึ่ง กรมการพัฒนาชุมชน มีแผนที่จะย้ายสำนักงานไปที่ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร (อาคาร B ชั้น 5) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ประมาณเดือน กันยายน 2551 ดังนั้น สามารถติดต่อศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชน ได้ที่ ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร (อาคาร B ชั้น 5)

2.2 ข้อมูลข่าวสารที่ให้บริการ

1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน (ตามมาตรา 7) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 103 ลงวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545

2) ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดู (มาตรา 9) ประกอบด้วย

(1) พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

(1.1) พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ

(1.2) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชน

- บันทึกการจัดตั้งศูนย์ฯ

- คำสั่งกรมการพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับศูนย์ข้อมูลฯ

- รายชื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์ข้อมูลฯ

(2) กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการ

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545

- กฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ. 2545

(3) พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9

(3.1) มาตรา 9 (1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน ได้แก่ ผลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP PRODUCT CHAMPION) (รายละเอียดติดต่อได้ที่สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่วนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หรือผ่านทางเว็บไซต์ www.cdd.go.th/cep_web/)

(3.2) มาตรา 9 (2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 7(4)

(3.3) มาตรา 9 (3) แผนงานโครงการและงบประมาณรายจ่ายประจำปี

- ประจำปี 2549 (หนังสือแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติราชการฯ)
- ประจำปี 2550
- ประจำปี 2551

(3.4) มาตรา 9 (4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

- รวมกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน (รายละเอียดติดต่อได้ที่สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน หรือผ่านทางเว็บไซต์ www.cdd.go.th/chumchon/)

(3.5) มาตรา 9 (5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงมาตรา 7 วรรคสอง

(3.6) มาตรา 9 (7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้กำหนดให้ระบุชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

- มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ภายในปีงบประมาณ
- มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับงานของกรมการพัฒนาชุมชน
- มติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย
- มติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี

(3.7) มาตรา 9 (8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

- การจัดซื้อจัดจ้างประกาศสอบราคาผ่านทางระบบ e-Auction ปี 2550 - 2551
- การจัดซื้อจัดจ้างประกาศสอบราคา ปี 2550 - 2551
- สรุปผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือน

นอกจากนี้ กรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้บริการข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศด้วย

3) จัดให้เฉพาะราย (มาตรา 11) ตัวอย่างเช่น กลุ่มอาชีพทำหนังสือ ขอทราบรายละเอียดผลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP PRODUCT CHAMPION) ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอทราบผลแล้วแจ้งให้กลุ่มอาชีพที่ยื่นคำขอทราบ เป็นต้น

2.3 เว็บไซต์ที่ให้บริการของกรมการพัฒนาชุมชน คือ www.cdd.go.th หัวข้อเรื่อง ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 รวมทั้งบทความและผลการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชนตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว

จึงขอเชิญชวนพี่น้องประชาชนที่สนใจใช้บริการจาก ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมการพัฒนาชุมชนได้ครับ เพราะเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทุกคน ปฏิบัติตามคำขวัญที่ว่า **“สื่อสารฉับไว เต็มใจให้บริการ”**